

MOLIER

Skąpiec

W spektaklu wykorzystano piosenkę „Co bez miłości wart jest świat”
H. Warsa, K. Toma i E. Schlechtera w wykonaniu Tadeusza Faliszewskiego
i Orkiestry Syrena Record.

Ponadto w warstwie muzycznej wykorzystano próbki i fragmenty partii
instrumentalnych następujących utworów z lat 30-tych XX wieku:

„Noc w Palermo” muz. Paweł Asłanowicz
„Gdy Neapol śpi” muz. Franz Vienna
„To jest Wacusz” muz. Franciszek Daniłowski
„Ujrzałem cię w Sorrento” muz. Mieczysław Guzawer
„Ach, te Rumunki!” muz. Zygmunt Białostocki.

POLITYKA ŚRODOWISKOWA

Teatr Polski jako jedna z pierwszych instytucji kultury
wdraża działania mające na celu ograniczenie zużycia
zasobów naturalnych.

Program do spektaklu został wydrukowany na papierze
ekologicznym, pozyskanym w 100% z recyklingu. Wy-
braliśmy również taki format, który generuje jak naj-
mniejsze zużycie papieru (odpady).

MOLIER Skąpiec

PREMIERA 7 STYCZNIA 2023 DUŻA SCENA

Twórcy

Przekład – Tadeusz Boy-Żeleński
Adaptacja, opracowanie, reżyseria – Paweł Aigner
Scenografia – Magdalena Gajewska
Kostiumy – Zofia de Ines
Muzyka – Piotr Klimek

Asystent reżysera – Grzegorz Margas
Inspicjentka – Halina Mieszczak/Renata Śladeczek

Obsada

Harpagon – Rafał Sawicki
Walery, syn Anzelma – Michał Czaderna
Eliza, córka Harpagona – Weronika Lesiak
Kleant, syn Harpagona – Mateusz Wojtasiński
Marianna, córka Anzelma – Oriana Soika
Anzelm – Adam Myrczek
Frozyna, pośredniczka – Barbara Guzińska
Simon faktor – Grzegorz Sikora
Jakub, kucharz i woźnica – Sławomir Miska
Strzałka, służący Kleanta – Grzegorz Margas
Pani Claude, gospodyni Harpagona – Jagoda Krzywicka
Żdziebełko, służący Harpagona – Maciej Kulig
Komisarz – Tomasz Lorek
Ksiądz Proboszcz – Eugeniusz Jachym
Ministrant – Aleksander Pestyk

Skąpiec

Klasyka dramatu w brawurowej interpretacji reżyserskiej Pawła Aignera.

Jedna z najbardziej znanych i najczęściej grywanych komedii Moliera. Harpagon, tytułowy skąpiec, ma prawdziwą obsesję na punkcie pieniędzy. Pochłonięty myślami o swoim majątku nie liczy się z nikim i z niczym. Odsuwa się od najbliższych, jest bezwzględny dla swoich dłużników. W końcu jednak spada na niego prawdziwe nieszczęście. Czy wtedy zmieni się jego postrzeganie świata przystąpię tego dotąd wizją pieniędzy?

„Właściwie nie umiem zrobić absolutnie smutnego przedstawienia. Lepiej czuję się w komedii, grotesce, w sztuce nie do końca poważnej, chociaż to, co połamane, koślawe, nieprzystosowane – interesuje mnie najbardziej. Dlatego Molier jest mi bliski, bo tacy są jego bohaterowie.”

Teatr Nr 6/2019

„Niech tchną ducha” wywiad Janusza Legonia z Pawłem Aignerem

Reżysera przemysleń kilka...

Kiedy po latach znowu przeczytałem „Skąpca” w genialnym przekładzie Boya, który ma przede wszystkim fantastyczny rytm, postanowiłem jednak wrócić do oryginału, żeby doprecyzować niektóre elementy. Korzystając nadal z Boya pracowałem nad językiem, zależało mi, żeby pewne frazy były krótsze; postanowiłem też wprowadzić pewne zabiegi wynikające z ducha samej epoki, jakich Molier używał już wcześniej i po „Skąpcu”, na przykład w „Chorym z urojenia” – chodzi na przykład o pewne dialogi symetryczne, nakładanie się dźwięków, o sytuacje, kiedy kwestie aktorów nakładają się na siebie, gdy aktorzy mówią jednocześnie; taki zabieg przypomina swoją formą finały operowe sprzed kilku wieków, gdzie nakłada się na siebie wiele głosów, a poszczególne kwestie postaci nie są tak istotne, jak osiągnięcie wrażenia ogólnego chaosu.

We wściekłości Harpagona, kiedy spada na niego nieszczęście, bo traci pieniądze, a tym samym rozpada mu się cały świat i kiedy musi wybrać między miłością do kobiety a skarbem (w bólach wybiera skarb) – Molier zawarł coś naprawdę szczerego i prawdziwego. I to, na tyle na ile starczało nam wyobraźni i środków, staraliśmy się pokazać – rzeczywistą destrukcję, kiedy to w Harpagonie i w otaczających go ludziach, którzy są przez niego doprowadzeni do rozpacz, coś pęka. Chcieliśmy jednak przedstawienia nie tylko psychologicznego, dlatego wpleliśmy w materię spektaklu momentami zupełnie absurdalne, teatralne sztuczki

i pomysły, gdzie ograniczeniem mogła być tylko nasza wyobraźnia. Zależało mi, żeby właśnie w całej tej sztuczności, teatralności ukazany został dramat Harpagona, który nie ma już przeciwko sobie tylko samego siebie czy swoich scenicznych adwersarzy, ale i samego Moliera, jego Harpagon „wychodzi z siebie” i próbuje krzyczeć na swojego autora, oskarża go, że stworzył postać koszmarną, która od 300 lat zabawia publiczność na scenach całego świata i której autor nie pozwala po prostu umrzeć. Harpagon ze swoim strasznym pragnieniem posiadania nie jest w stanie po prostu odejść. Molier – jak Bóg – stworzył go i dał życie wieczne.

Codziennie możemy spotkać gdzieś jakiegoś Harpagona i on wciąż na nowo przeżywa te same męki. Cierpi głównie dlatego, że ukochanego skarbu się nie da zabrać do grobu, bo „trumna kieszeni nie ma” i coś, co całe życie gromadził, co było dla niego wielką wartością, po jego śmierci może przejść w cudze ręce. Ale Harpagon przeżywa również największy z możliwych konfliktów wewnętrznych – między pragnieniem a potrzebą. Pała autentyczną potrzebą urzeczywistnienia sobie życia (naprawdę zakochał się w Mariannie, która oczywiście do niego nie pasuje i to małżeństwo byłoby dla niej koszmarem). Ale pragnienie, nad którym nie może zapanować, druzgoce go od środka, i to właśnie zderzenie dwóch wielkich namiętności tworzy skomplikowanego bohatera, czyniąc go wiecznie „żywym”.

JAKUB

... a więc, ludzie uważają pana za... wredną kanalię! Straszna kutwę.

(...)Własny pana stangret (...) opowiedział mi, że któreś nocy przyłapał pana w stajni, jak wykradał pan owies z karmnika dla koni, którym on potajemnie je dokarmał, było ciemno, więc nie rozpoznał pana, pomyślał, że to złodziej i stłukł pana strasznie batogiem, następnego dnia nikomu się pan nie przyznał, że oberwał od własnego służącego.

(...) Słowem (...) jeśli już mówimy sobie całą prawdę – ruszyć się nie można, aby nie słyszeć jak obrabiają panu wszystkie strony pana szanownego tyłka. Jesteś pan pośmiewiskiem całego świata i okolic, nikt o panu inaczej nie mówi, tylko jak o skąpcu, dusigroszu, brudasie i lichwiarzu. Jeden taki to nawet odgrażał się, że napisze o panu komedię. Amen.

HARPAGON

Molier! Jesteś głupiec, bałwan, hultaj i bezczelnik.

*

KLEANT

Zdecydowany jestem...

...wraz z ukochaną szukać szczęścia gdzieś w Europie... Uzbierałem trochę kasy. Jeśli będziesz chciała zrzucić kajdany patriarchalnej niewoli, możesz do nas dołączyć. Uciekniemy do Polski, tam naród oświecony i postępowy, mają w maju napisać konstytucję, znieść pańszczyznę, wprowadzić prawa wyborcze dla kobiet, zresztą już teraz mogą pracować zarobkowo, dysponować własnymi pieniędzmi! To ostatnie dość kontrowersyjne, ale reszta?

ELIZA

Jesteś feministem?

KLEANT

Tak i nie wstydzę się tego!

*

HARPAGON

Molier ty draniu! Dałeś mi życie wieczne, ale nie pozwoliłeś bym żył wiecznie tu i teraz, na scenie. (...) Słyszysz te śmieszki widzów, i co zadowolony jesteś?

Brawa dla pana Moliera! Ty tapicerze królewski, uwikłałeś mnie w nieśmiertelność na niby, co ci szkodziło napisać mnie prawdziwie nieśmiertelnym? Przestraszyłeś się pana Boga, co? Dobra grajmy dalej, juro pogadamy. Zrozumcie w jakiej jestem sytuacji, was już dawno nie będzie na tym świecie, tak jak tysiący innych widzów, którzy oklaskiwali „Skąpca”, a ja nadal będę, wzbudzając strach i politowanie, przeżywał katusze i zastanawiał się jak zabrać swój skarb do grobu i jak przetransportować go na tamten świat, a jestem niby nieśmiertelny. Koszmar.

*

WALERY

(...) Pan Harpagon nie może nie mieć racji: pan Harpagon, jest wcieleniem rozsądku. Jest racją samą w sobie. Ucieleśnieniem racji. Jest „wszechracją” można powiedzieć!

HARPAGON

O właśnie, taki dokładnie jestem, a do tego skromny(...)

*

STRZAŁKA

Mój pryncypał do słowa „dawać” ma tak wrodzony wstręt, że nie zdziwiłbym się, gdyby zamiast: „daję słowo” mówił „pożyczam” słowo.

*

WALERY

Stół przeładowany potrawami to zwykła — mordownia dla gości, stół powinien być zastawiony skromnie; wedle słów starożytnego filozofa: Po to się je, aby żyć, nie po to się żyje, aby jeść.

*

JAKUB

Za prawdę biją kijem, za kłamstwo chcą wieszać!
Jak żyć panie Komisarzu?

KOMISARZ

Tak, żeby wódki po stole nie rozlewać.

Paweł Aigner

reżyseria i adaptacja

Aktor i reżyser. W latach 1993-2004 związany z Białostockim Teatrem Lalek. Za role w spektaklach BTL otrzymał wiele nagród (ds. za tytułowego Guliwera w sztuce J. Swifta i Zerbabellę w „Paradach” J. Potockiego). Z powodzeniem grał również w spektaklach żywego planu, m. in. Filipa w „Iwone, księżniczce Burgunda” W. Gombrowicza, Aleksieja w „Merylin Mongol” N. Kolady – obie pod reżyserskim okiem Waldemara Śmigasiewicza.

Pracę reżysera rozpoczął od inscenizacji spektaklu „Kandyd, czyli optymizm” według Voltaire’a w toruńskim Bajum Pomorskim (2004). Jako reżyser współpracował z wieloma teatrami lalkowymi i dramatycznymi, między innymi: z Teatrem Białaluka w Bielsku-Białej („Ballady i romanse”, „Tuwim i...”, 2018), Białostockim Teatrem Lalek (m. in. „Murdas. Bajka”, 2007, „Księżniczka Angina”, 2011, „Kandyd, czyli optymizm”, 2016, „Słomkowy kapelusz”, 2018), Dramatycznym im. Aleksandra Węgierki w Białymstoku („Trzecie Imię Kota”, 2006), Rampa na Targówku w Warszawie („Brat naszego Boga”, 2006), Studio im. S. I. Witkiewicza w Warszawie („Pantaleon i wizytantki”, 2008), Powszechnym w Łodzi („Roszada”, 2009, „Kolacja dla głupca”, 2010, „Życie”, 2011), Studio Buffo Warszawa („Wielki apetyt”, 2010), Wybrzeże w Gdańsku („Arabela”, 2012, „Zakochany Szekspir”, 2017, „Awantura w Chioggi”, 2021), Lubuskim Teatrem im. L. Kruczkowskiego w Zielonej Górze („Chory z urojenia”, 2012), Teatrem im. Juliusza Osterwy w Lublinie („Prawda”, 2017, „Ich czworo”, 2020), Opolskim Teatrem Lalki i Aktora („Marvin”, 2018, „Zorro” i „Niedoparki”, 2019), czy Powszechnym im. Jana Kochanowskiego w Radomiu („Amadeusz”, 2019).

Jest laureatem licznych nagród. Jego „Kandyd” z Teatru Groteska w Krakowie otrzymał Grand Prix na IX Festiwalu Komедii TALIA. Za realizację „Zielonego wędrowca” L. Bardijewskiej w Teatrze Lalek Białaluka w Bielsku Białej otrzymał w 2006 r. ds. Złotą Maskę za Najlepszy Spektakl Roku dla Dzieci i II nagrodę zespołową dla realizatorów i wykonawców w ramach XII Ogólnopolskiego Konkursu na Wystawienie Polskiej Sztuki Współczesnej. W 2013 roku na XXVI Ogólnopolskim Festiwalu Teatru Lalek „Najmniejszy bal świata” (Teatr „Baj Pomorski” w Toruniu) w jego reżyserii zdobył nagrodę dla najlepszego przedstawienia, przyznano mu również nagrodę za rolę Drakula Nosferata w przedstawieniu „Krwawa jatka” Grupy Coincidentia. „Wesołe Kumaszy z Windsoru” Teatru Wybrzeże w Gdańsku w jego reżyserii zostały uznane za wydarzenie roku. W 2017 roku Paweł Aigner został wyróżniony Złotą Maską za reżyserię spektaklu pt.: „Zielona Gęś” K.I. Gałczyńskiego w Teatrze Lalek „Białaluka”, w 2018 roku otrzymał Złotą Maskę za reżyserię spektaklu „Szelmostwa Skapena” w Opolskim Teatrze Lalki i Aktora, a w 2021 nagrodzono go Nagrodą Teatralną Miasta Gdańska za reżyserię spektaklu „Awantura w Chioggi” Carla Goldoniego.

Zofia de Ines

kostiumy

Scenografka teatralna, operowa, baletowa, filmowa i telewizyjna. Ukończyła studia na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej, a także Podyplomowe Studium Scenografii Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie.

Debiutowała w 1975 roku przygotowując kostiumy do „Białego małżeństwa” Tadeusza Różewicza, w reżyserii Kazimierza Brauna we wrocławskim Teatrze Współczesnym. W 1976 roku na tej samej scenie opracowała scenografię do kolejnych realizacji Brauna – „Kleopatra i Cezara” Cypriana Kamila Norwida, „Anny Liwii” Macieja Słomczyńskiego na podstawie Jamesa Joyce’a, a w 1977 roku do „Operetki” Witolda Gombrowicza.

Ma w dorobku ponad sto różnych realizacji w kraju i za granicą. Pracowała ds. z takimi reżyserami, jak: Henryk Baranowski, Jerzy Jarocki, Adam Hanuszkiewicz, Maciej Prus, Marek Weiss-Grzesiński, Krzysztof Zaleski, Wojciech Misiuro (w Teatrze Ekspresji w Gdyni) oraz Ewa Wycichowska (w Polskim Teatrze Tańca w Poznaniu). Z Pawłem Aignerem współpracowała już kilkakrotnie, ds. przy realizacji „Smutnej królowej” Michała Walczaka z warszawskiego Teatru Montownia, „Wesołych kumaszy z Windsoru” Szekspira, „Zakochanego Szekspira” i „Awantury w Chioggi” Carlo Goldoniego w Teatrze Wybrzeże w Gdańsku, czy „Amadeusza” Petera Shaffera w Teatrze Powszechnym im. J. Kochanowskiego w Radomiu.

Przez wiele lat współpracowała z twórcą polskiego teatru pantomimy Henrykiem Tomaszewskim, z którym zrealizowała ds. „Rycerzy króla Artura”, „Syna marnotrawnego”, „Sen nocy letniej” a także „Orfeusza i Eurydykę” Christopha Glucka.

Tworzyła dla większości scen operowych w Polsce. Dla Opery Narodowej zaprojektowała scenografię do „Fausta” Gounoda, „Rossiniana”, „Bolera” i „Carmina Burana” w choreografii Antala Fodora oraz do „Rigoletta” Verdiego. W Teatrze Wielkim – Operze Narodowej przygotowała dekoracje (wraz ze Sławomirem Lewczukiem) i kostiumy do „Straszego dworu” Moniuszki w reżyserii Mikołaja Grabowskiego, scenografię spektaklu „W krainie czarodziejskiego fletu” Mozarta, kostiumy do spektaklu „Magiczny Doremik” Ptaszyńskiej, a w Operze Krakowskiej zaprojektowała kostiumy do „Rigoletta” Giuseppe Verdiego w inscenizacji Henryka Baranowskiego.

Tworzyła oryginalne kostiumy komponowane bezpośrednio na ciele aktorów (a nie w pracowni krawieckiej na manekinie), do spektakli Leszka Mądzika, ds. do „Antygony” Sofoklesa w Teatrze Miejskim im. W. Gombrowicza w Gdyni i opery „Cavaleria rusticana” Piera Mascagniego w Teatrze Wielkim im. S. Moniuszki w Poznaniu.

Magdalena Gajewska

scenografia

Absolwentka wydziału Architektury Wnętrz i Wzornictwa Przemysłowego poznańskiej ASP oraz Wydziału Scenografii ASP w Krakowie. Autorka ponad stu scenografii w teatrach w całej Polsce. Projektuje scenografie, kostiumy oraz zajmuje się reżyserią światła. Od 2006 roku etatowy scenograf Teatru Wybrzeże w Gdańsku. Stypendystka Ministra Kultury i Sztuki. Laureatka wyróżnienia w konkursie Centrum Scenografii Polskiej za scenografię do „Konopielki” Redlińskiego w Teatrze im. Węgierki w Białymstoku, nagrody im. Teresy Roszkowskiej przyznawanej przez Polski Ośrodek Międzynarodowego Instytutu ITI, nagrody jury za scenografię do przedstawienia „Plastelina” Wasilija Sigariewa w Teatrze Polskim w Bydgoszczy (reż. Grzegorz Wiśniewski) na IV Festiwalu Prapremier w Bydgoszczy, nagrody jury 44. Opolskich Konfrontacji Teatralnych i konkursu Klasyka Żywa za scenografię, kostiumy i światło do spektaklu „Śmierć białej pończochy” z Teatru Wybrzeże w Gdańsku (reż. Adam Orzechowski), nagrody Komisji Artystycznej IV edycji Konkursu Klasyka Żywa za scenografię w spektaklu „Damy i huzary albo Play Fredro” z Teatru Wybrzeże w Gdańsku (reż. Adam Orzechowski).

Piotr Klimek

muzyka

Kompozytor, wykładowca, producent muzyczny. Absolwent Królewskiego Konserwatorium w Hadze (Kompozycja w klasie Giliusa van Bergeijk'a i Diderika Haakmy Wagenaar'a – 1997) oraz Akademii Muzycznej w Poznaniu (Kompozycja w klasie Grażyny Pstrokońskiej-Navratil). Tytuł doktora sztuk muzycznych w dziedzinie kompozycji uzyskał w roku 2003 (A.M. w Poznaniu). Dodatkowe konsultacje mistrzowskie pobierał u prof. Marka Jasińskiego i prof. Włodzimierza Kotońskiego.

Od 1998 r. wykłada przedmioty muzyczne na Uniwersytecie Szczecińskim i Akademii Sztuki w Szczecinie. Gościenny wykładowca kompozycji w Królewskim Konserwatorium w Hadze w 2003r oraz Uniwersytecie Sztuki w Zurichu w roku 2009. Współpracuje również z Akademią Teatralnymi w Warszawie i Krakowie. Konsultant muzyczny instytucji kultury w Szczecinie. Dyrektor Centrum Promocji i Rozwoju Akademii Sztuki w Szczecinie w latach 2010–2011, a w roku 2012 prorektor ds. Artystycznych i Współpracy z Zagranicą tej uczelni. Od 2017 roku dyrektor Teatru Animacji w Poznaniu.

Stypendysta Towarzystwa Przyjaciół Szczecina, Burgemeester van Kolfshotenfonds, Fundacji Batorego, Stiftung Kulturfonds Berlin oraz Amsterdams Fonds voor de Kunst.

Pisze muzykę symfoniczną, chóralną, kameralną i elektroniczną. Od 1991 roku silnie związany z teatrem, napisał muzykę do ponad 160 realizacji scenicznych w Polsce i poza granicami kraju. Tworzy instalacje i obiekty dźwiękowe oraz bierze udział w projektach z pogranicza różnych dziedzin sztuki. Pilotuje również autorski, eksperymentalny program edukacji muzycznej dla osób niesłyszących.

Zespół Teatru Polskiego

Dyrektor naczelny i artystyczny – Witold Mazurkiewicz
Z-ca dyrektora ds. administracyjnych i techniki – Ewa Ziencikiewicz
Asystent dyrektora ds. artystycznych, główny specjalista
ds. operacyjnych, marketingu – Irena Świtalska

Koordinacja pracy artystycznej – Urszula Szczurek
Kierownik biura obsługi widzów – Beata Król
Biuro obsługi widzów – Wioletta Szecówka, Agnieszka Wala-Twardzik
Dział promocji – Joanna Feikisz, Marta Radwaniak
Inspicjentki/suflerki – Halina Mieszczak, Renata Śladeczek
Kierownik techniczny ds. produkcji – Andrzej Żeromski
Kierownik techniczny ds. eksploatacji sceny – Łukasz Janeczek
Brygada techniczna:
brygadzysta – Robert Babiec,
montażysty sceny – Michał Król, Janusz Kudrys, Marek Michalski,
Dawid Mrowiec, Rafał Dziadek, Patryk Kowol
Kierownik oświetlenia – Waldemar Heinrich
Oświetleniowcy – Jerzy Kocoń, Tomasz Haczek, Adam Wyleżoł
Kierownik pracowni akustycznej – Ireneusz Jeziak
Akustycy – Tomasz Zieliński, Łukasz Wróblewski
Obsługa multimedialna – Bartłomiej Kubica
Rekwizytorzy – Andrzej Gilowski
Charakteryzatorzy, perukarki, fryzjerki – Maria Dyczek, Daria Nowak, Marzena Kondel
Garderobiane – Małgorzata Kwak, Dorota Czyż, Natalia Paczyńska
Pracownia krawiecka damska – Anna Wajda, Mariola Gondek, Oksana Kabanska
Pracownia krawiecka męska – Zbigniew Kajzer
Pracownie produkcji dekoracji – Roman Byrda, Jerzy Golenia, Renata Kudzia,
Robert Stopka, Piotr Uniwersał, Natalia Antonowa
Kierownik administracyjny – Danuta Cieśla
Administracja – Edyta Jaworska
Główna księgowość – Agnieszka Kamińska
Dział księgowości – Patrycja Środa, Sylwia Wójcik, Stefan Karbowski
Kadry, kostiumownia – Barbara Kierzyk
Kasa biletowa – Grażyna Wójcik, Maria Mazurek
Obsługa widowni i szatni – Urszula Ignatowicz (koordynatorka),
Barbara Herman, Helena Kaleta, Dorota Frączyk, Lidia Koniorczyk,
Ewa Klupaty, Jadwiga Szkutnicka, Anna Uniwersał, Renata Wojtyła
Portierzy/informatorzy – Janusz Kierzyk, Paweł Olma, Marek Karpiński,
Ryszard Rossa, Janusz Juraszek
Sprzątaczkę – Beata Olszewska, Jolanta Drajewicz, Krystyna Kliszewska
Teresa Małyśiak, Anna Gryzek
Pracznik – Barbara Antonik
Konservator/kierownik – Mieczysław Hutnik

Sponsor spektaklu

Sponsorzy

Teatr Polski
ul. 1 Maja 1
43-300 Bielsko-Biała
centrala tel. 33 822 84 51-52

Dyrektor naczelny i artystyczny
Witold Mazurkiewicz

Opracowanie merytoryczne: Joanna Feikisz
Projekt graficzny: studio FNC
Fotografie: Dorota Koperska

teatr.bielsko.pl